

מסורת הש"ס

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

ו.

עין משפט
נר מצוה

יב א מ"י פ"ט מהל'
עדות סוכנים הלכה
ג סמך לזון מה טו"ש
י"ד ס"י קמח טעף ג:
יב ג מ"י ט"ז ה' א ד
טו"ש ט"ז טעף א:

תורה אור השלם

1. ומכל יהוה מכל בשר
שנים מכל תביא אל
התבא להחיות אתך זכר
ותקבר יהוה
2. אלה תולדות נח נח
איש צדיק תמים היה
ברדתו את האלהים
התהלך נח:

3. אחר וקדם צרחני
ותשת עלי כפורה
תהלים קל"ט ה
4. לא תקבל חרש ולפני
עור לא תתן מבשל
והראת פאולדך אני יי
ירקא יי

רבינו חננאל

[שלשה ימים] דתנן הן
ואידיהן. כלומר מכלל ג'
ימים הללו יום אידיהם.
(אלא) או דלמא ו' ואי
בלא אידיהן. תיש ר'
ישמעאל אומר ג' לפניהם
וג' לאחריהם אסור. ואי
ס"ד יום אידיהן עצמו
מכלל ג' הוא. ר'
ישמעאל חשיב ליה בכלל
השלשה שלפני אידיהן.
ועוד הדר חשיב ליה
מכלל ג' שלאחר אידיהן
תרי"ט יומי חשיב ליה.
ופריך: אידיה דגמא ג'
לפניהם תנא גמי ג'
לאחריהן. ואצ"פ שאנים
ג' ימים לאחריהן אלא שני
ימים בלבד. איני והאמר
משמיה דשמואל יום א'
לדברי ר' ישמעאל דאית
לוי שלשה ימים לפניהן
וג' לאחריהן לפיכך אסור
לישא וליתן עמון. ואם
תאמר ר' ישמעאל הן
אידיהן ג' סבירא ליה
והא איכא רביעי וחמישי
משמיה. פי' יום ראשון
של שבוע לעולם יום
אידן הוא וכשתחשוב לו
ג' ימים הן ואידיהן אהא
מתחיל מיום ששי ר'
ו' יום ראשון הרי ג'
לאחריהן ג' ו' כי יום
אידם חשבו מכלל ג'
נשאר לו רביעי וחמישי
שמתו לו לשאת ולתת
עמון. ולמה אמר לעולם
אסור. ופריך: איכא
דרי' ישמעאל דרבי און
בלא אידיהן. ולרבנן מאי
דמיט רבינא מהא דתנן
אלו אידיהן של עובדי
כוכבים קלנדס וסטרגילאי.
ואמר רב חנן בר אבא
קלנדס (ג') [ח'] ימים
אחר התקופה. וסטרגילאי
ח' ימים קודם התקופה
פי' ואילו ח' ימים בולס
אידם הוא. ואז ס"ד הן
ואידיהן ג' בשלמא חיבא
דיום אידם יום אחד
הוא משכחת לה שני
ימים לפני אידם. ואידם
הרי שלשה. אלא קלנדס
שארס ח' ימים ובי' ימים
לפניהם. ח' ימים אסור
לשאת ולתת עמהם. אמאי
קא פסק רבנן ג' אלא
ודאי ג' ימים דתנן הן
בלא אידיהן. ודחי' לא
לעולם הן ואידיהן. ונחא
דידן קלנדס כוליה חד
יומא חשיב ליה. ואתא
רב אשי ופושטה דג' ימים
לפני עור לא תתן מבשול

א"ר ל"מ"ד טריפה יולדת מאי איכא ל"מ"ד טריפה ולידדיה
אזטריך מכל החי למעט טריפה וא"ת טריפה נמי היכי
מימעט' מהאי קרא הא מאן דאית ליה טריפה יולדת כל שכן דאית
ליה נמי טריפה חיה דאפילו למאן דאמר טריפה אינה יולדת אמר
ט דיכול להיות דאית ליה דמיה וא"כ
היכי ממעטת מקרא דמכל החי הרי
ראויה היא לחיות וי"ל דנפרש לקרא
הכי מכל החי שיהא כולו צריא וזרין
ולא חולה וטריפה אע"ג דהוא חי
מ"מ אינה צריאה אלא חולה כל ימיה
וממעטת והולכת וממעט שפיר
מהאי קרא דמכל החי טפי ממחוסר
אזר שכולו צריא וחי מוח מאזר אחד
וכן פירש רש"י לקמן פרק רבי
ישמעאל (דף גה):

אתך דבומין דך. ומ"מ ליכא
למעט מהכא מחוסר אזר
ובעל מוס כיון שלא היה צריך אלא
לקיום העולם ומיהו קשיא דהא
קיימין אליבא דמ"ד טריפה יולדת
וא"כ טריפה היכי ממעטין ושמה
י"ל דמכל החי אזטריך למעט מחוסר
אזר דאי לא כתיב אלא אתך הוה
מוקימין ליה למחוסר אזר ולא
לטריפה דמסתבר טפי למעט מחוסר
אזר דמאס מטרופה דלא מאסיה
שאין כאן חסרון וגם יש הרבה
טריפות שאין ניכר הר"י והא דאמר
לעיל (דף ה:) האי מיציע ליה למעט
טריפה אס כן משמע דמסתבר טפי
למעט טריפה היינו ממיעוט דכל
הכי דמשמע צריא ולא טריפה אלא
מחוסר אזר כגון און ויכילא צו צריא
גמור הוא בשאר הגוף דכפרישית
לעיל: **וירמא** נח גופיה טריפה
הוה. ואע"ג שמי לאחר מכלל שנים
רבות מ"מ צאותה עשה לא היה
יודע אס היה טריפה או שלם שניח
מלהניח טריפה מעט דומין לך ולא
ליכא מירון דע"כ לא להאזינו
אלא מטרופות הללו ויכיר דכטרופות
שצמח לא היה יכול להצניח אלא י"ל
דהשתא קאי כמ"ד חיה ט דקסבר
טריפה חיה תדע דהא קיימין אליבא
דמ"ד טריפה יולדת ולדידיה טריפה
נמי חיה ט: **תמים** כתיב ביה.
וא"ת גבי קרבן (מנחות דף ה:) למה
לנו מנחין מן הבקר להוית טריפה
מיפוק לי' מתמיס וי"ל דהוא סבירא
הוא למדרש תמים ולא בעל מוס
דמגונה לגביו יותר מטרופות תדע
דבעל מוס מגונה הוא ציור דכתיב גבי בעלי מומין לגביו הקריבו
נח לפחקר הירץ והיינו טעמא דניכר אכל טרופות יש שאינו ניכר
ועוד דקרא גופיה בדיחא מעניה תמים יהיה לראון כל מוס לא
יהיה צו משמע הא אית ביה מוס לא מיקרי תמים:

והשתא דנפקא לן מאתך ב'. וא"ת למ"ד טריפה אינה יולדת ונפקא לן טריפה מלחיות וזרע וא"כ אתך ל"ל ואין לדמות
דאורחיה דקרא הוא דהא גבי משה דרשינן (סנהדרין דף לו:) אתך דבומין לך וי"ל דדרשינן ה"כ אתך ל"ל ואלו תפלין לך
כדרשינן (בב"מ דף סג.) וחי אחיך עמך חייך קודמין לחיי חציך וצנראשית רבה דריש והיה לך ולהם לאכלה הם תפלין לך
ואי אתה טפל להם: **וא"י** ס"ד הן ואידיהן עשרה יומי הווי. פי' אא"כ דשגלשה ימים דקא חשיב תנא דמתני' אין ימי האיד
בשגלשה אלא לפעמים שיום האיד אחד או שנים או כגון אלו ינחא דהשתא נקט דלעולם לפני האיד אסור לשאת ולתת עמהן שלשה
ימים אא"כ דלעולם עם האיד מחשבים השלשה ימים היכי קמי צתר הכי אלו הן אידיהן קלנדא דמשמע שאז אסור לשאת ולתת עמהן
שלשה ימים וליתא דעשרה הווי וי"ל שיש הפסק בין קלנדא לסטרנוריא לכל הפחות צ' ימים מדקאמר עשרה יומי הווי א"כ יש שני
ימים לפני קלנדא שאין צו איד וסבירא נמי הוא דאמרין לקמן שח' ימים של קלנדא הם כנגד ח' ימים טוים שעשה אדם הראשון.
ומסתמא לא עשאם מזה אחר התקופה שהרי לא היה יכול להצניח מיד אריכות הימים: **א"ר** ש"מ הן בלא אידיהן ש"מ.
תימה לי אמאי לא קאמר מתני' נמי דיקא דהן בלא אידיהן מוקמי תנא לפני אידיהן ג' ימים דאי ס"ד הן ואידיהן לימני
לפני אידיהן שני ימים וכי תימא דלכתי הוה מיציע ליה אי הוה איד בכלל פשיטא דלא מדלא הוה תני לפני אידיהן יום אחד
קל להבין וז"ע: **הן** בלא אידיהן ש"מ. והא דאזטריך שמואל לאשמועינן לדברי ר' ישמעאל לעולם אסור דלא תימא כיון דאין
לו הימר לעולם שצדיקין ליה רווחא להחירו בשום פעם אי נמי ה"א דסבר רבי ישמעאל בזה כרצון דלא אסרי לאחריו אי נמי אשמועינן
דחשיב יום איד (א) פ"י יום א' ט לאסור כשאר יום איד: **א"ר** דלמא משום ופני עור לא תתן מבשול. (ב) יש מקשים מכאן לפ"ה דמתני' דפי' דלמא
ולשאת היינו מקח וממכר תימא מכר אכל מקח מאי לפני עור איכא ושמה י"ל שממלא לו מעות לקנות זכרי עבדות כוכבים:
מן

תמים בדרכיו. עניו וספל רוח: **לדיק** נמעטיו. בלא חסם: **לנוותא**
נעלמא. לעמוד עמו י"ב חדשים בתיבה ומיהו טריפה לא תעיל
שלא תמות ובטל הוותא אכל זקן וסריס שפיר דמי קמשמע לן: הן
ואידיהן. שלשה ולא הווי אלא שני ימים קודם: או דלמא הן.
שלשה לצד האיד: **תנא** נמי שלשה
לאחריהן. אע"ג דליתניהו אלא שנים
דהא חשבינן לאיד ביהדי קמאי קרי
לכו לבתרא נמי ג' וקא חשיב
לאיד בדיהיו: יום א' ו' לדברי רבי
ישמעאל לעולם אסור. לעשות עמהן
משא ומתן ג' ימים לפני יום א'
וג' ימים לאחריו הרי כל השבת כולה:
ארכעס וחמשה. רביעי בשבת וחמישי
בשבת: **ח' ימים** לפני. תקופת טבת
הוי אידיהן כל שמונה: וסימנך. דלא
תימא קלנדא לפני התקופה וסטרגילאי
לאחר התקופה: **אחור** וקדם צרחני.
אחור כתיב צריא ומתניתין נמי
האיד דלאחר התקופה תנא צריא:
ואי ס"ד. יום איד קא חשיב במתניתין
עם ימים שלפניו: **עשרה**. ימים הווי
לכו ואמאי קמי שלשה עשרה צעי
למתני מאחר דקי"ל דשמונה ימים
מוקף ימי האיד: **לימני** אידיהן של
עובדי כוכבים שלשה ימים. אסור
לשאת ולתת עמהם דמשמע הכי
כשמגיעין ימי אידיהן אסור שלשה
ימים משאם ומתנס ולמה לי למיתני
לפני דמשמע לפני האיד שלשה: וכי
תימא להכי **תנא** לפני למעטוי לאחר.

דאי הוה תני סתמא לא הוה ידעינן
הכך שני ימים לצד האיד מתי אי
לפני ימי לאחר דהיינו תנא לפני
למעטוי לאחר: **לימני** אידיהן של
עובדי כוכבים שלשה ימים לפניהם.
אסורין דלישתמע דתנא דיקן באידיהן
איירי אלא מדלא דאכר במתני'
לאסור כלל ש"מ כל הכך ג' דקמי
במתני' אלפני קאי ואידיהן ממילא
משמע דכ"ש דאסור וכן בלא אידיהן
קמי: **משום** הרווחה. דרווח ואילו
מודה לעבדות כוכבים ועבר ישראל
משום ט לא ישמע על פיה (שמות כג):
ולפני עור. דמוצין ליה בזהם ומקריב
לעבדות כוכבים וזני נח נטשו עליה
דהיא אחת משבע מלות גד' מיתות
בסנהדרין (דף נז.) ונהי דאמרין עמד
והמירן מיהו אל יעברו על ידיך שהרי
עמדין הן ליתן אל הדין על שאין
מקיימין אותן ואע"פ שאין לכן שכן
צקיוסם ו' ואהני קא עבר ישראל
משום ולפני עור לא תתן מבשול (ב) (בחילול שבת משום ממלא
חפץך ודבר דבר וישעיה מ): **דאיה** ליה
להקריב ואי לא מוצין ליה ישראל אפ"ה פלה ליה צדידיה:
לא

והשתא דנפקא לן מאתך ב'. וא"ת למ"ד טריפה אינה יולדת ונפקא לן טריפה מלחיות וזרע וא"כ אתך ל"ל ואין לדמות
דאורחיה דקרא הוא דהא גבי משה דרשינן (סנהדרין דף לו:) אתך דבומין לך וי"ל דדרשינן ה"כ אתך ל"ל ואלו תפלין לך
כדרשינן (בב"מ דף סג.) וחי אחיך עמך חייך קודמין לחיי חציך וצנראשית רבה דריש והיה לך ולהם לאכלה הם תפלין לך
ואי אתה טפל להם: **וא"י** ס"ד הן ואידיהן עשרה יומי הווי. פי' אא"כ דשגלשה ימים דקא חשיב תנא דמתני' אין ימי האיד
בשגלשה אלא לפעמים שיום האיד אחד או שנים או כגון אלו ינחא דהשתא נקט דלעולם לפני האיד אסור לשאת ולתת עמהן שלשה
ימים אא"כ דלעולם עם האיד מחשבים השלשה ימים היכי קמי צתר הכי אלו הן אידיהן קלנדא דמשמע שאז אסור לשאת ולתת עמהן
שלשה ימים וליתא דעשרה הווי וי"ל שיש הפסק בין קלנדא לסטרנוריא לכל הפחות צ' ימים מדקאמר עשרה יומי הווי א"כ יש שני
ימים לפני קלנדא שאין צו איד וסבירא נמי הוא דאמרין לקמן שח' ימים של קלנדא הם כנגד ח' ימים טוים שעשה אדם הראשון.
ומסתמא לא עשאם מזה אחר התקופה שהרי לא היה יכול להצניח מיד אריכות הימים: **א"ר** ש"מ הן בלא אידיהן ש"מ.
תימה לי אמאי לא קאמר מתני' נמי דיקא דהן בלא אידיהן מוקמי תנא לפני אידיהן ג' ימים דאי ס"ד הן ואידיהן לימני
לפני אידיהן שני ימים וכי תימא דלכתי הוה מיציע ליה אי הוה איד בכלל פשיטא דלא מדלא הוה תני לפני אידיהן יום אחד
קל להבין וז"ע: **הן** בלא אידיהן ש"מ. והא דאזטריך שמואל לאשמועינן לדברי ר' ישמעאל לעולם אסור דלא תימא כיון דאין
לו הימר לעולם שצדיקין ליה רווחא להחירו בשום פעם אי נמי ה"א דסבר רבי ישמעאל בזה כרצון דלא אסרי לאחריו אי נמי אשמועינן
דחשיב יום איד (א) פ"י יום א' ט לאסור כשאר יום איד: **א"ר** דלמא משום ופני עור לא תתן מבשול. (ב) יש מקשים מכאן לפ"ה דמתני' דפי' דלמא
ולשאת היינו מקח וממכר תימא מכר אכל מקח מאי לפני עור איכא ושמה י"ל שממלא לו מעות לקנות זכרי עבדות כוכבים:
מן

(א) [לקמן ז:] (ב) ט שם.
(ג) [בס"פ:] יום טלרין.
(ד) [לקמן ח:] (ה) [ז"ל לפני
עור וכן לקמן:] (ו) [בפסחים
כג:] (ז) [בס"פ מנחות יום
א' נוסף ד"ה: טלרין הווי
בשבת:] (ח) [ע"פ ב"ר:] (ט) [ז"ל
נג:] (י) [נע"פ ב"ר:] (י) [ז"ל
ואה"ר:] (י) [נראה שאלו
המיות שייך לך ז' עמוד
א' סוף דבור המסתח
הנראה.] (י) [נע"פ הווי
חולין קמ. ד"ה טריפות.]
(ט) [נוכח רש"י לקמן נח.
ד"ה ולמלא:] (ט) [נע"פ הווי
וכוים קמ. ד"ה ולמלא:]
(ס) [בס"פ:] יום טלרין.

גליון הש"ס

גמ' דאית ליה בהמה
לדידיה. עין לקמן דף ד'
ע"פ מוס ד"ה מקום:

הגהות הב"ח

(א) תום ד"ה הן בלא
וכי יום איד (פי' יום א'
לאסור כשאר יום איד)
תא"ת ונ"כ בה"ה ה"ה:
(ב) ד"ה לא דלמא וכו'. יש
מקשים צ"ב וע"ל דף כ'
במה שפירש' ומוס'
במה דמיוות מעוטות:

מוסף רש"י

דבומין לך. ולא טריפה.
הלק מכל החי למחוסר
אזר אהא (קטן טז.)
ודלמא נח גופיה טריפה
הוה. ואע"ג דחי כמה
סמך, דלמא טריפה הוה
כפירא ליה, הלק לא נפקא
מתוך למעטוי טריפה
ואתא מכל החי למעטוי
ולא דלמא מעטוי דאיה,
דהא טריפה חיה, אלא
מריבויא. ומפסיכא לה
היי כתיבא, ולישא
הוא דלמא מעטוי אכל מוסר
אזר לא. (טס.) תמים
בדרכיו. עניו וספל
ובחיים טס.) לחיות וזרע
למה לי הא ליצטעק
טריפה (קטן טז.) אי
מאריך. טריפה הוא
דמעטוי אכל זקן וסריס
מתנת חולי דלמא אהני
לנוותא בעלמא אחר
בשגלשה ימים וטריפה
לא יעול שמתות ביהדי,
אכל לעשות פירות לא
ליכסת ואפילו זקן וסריס
ליעול קמי' (טס.)
לצוואת בעלמא. אתך
לא למדרש דבומין לך אלא
להודיעו שאני עשה אלא
לכבוד להיות לו לנוותא
(ובחיים קסד.) כתב
רחמנא וזרע. לא לנוותא
בעי להו ונשומעת על כהן
אתך מירא הוא למדרש
צ"ב דבומין לך (טס.) יום
א' כ"ר לעולם אסור.
שלשה לפני ושלשה לאחריו
והוא עצמו, כלומר כל
השבת ימי השבת (קטן טז.)
ואלו הן אידיהן.
דאסורין ג' ימים לפני
(קטן טז.) אחר התקופה.
היא תקופת טבת והוי
עושין ח' ימים ולפניו וזו
כלקמן (טס.) וסימנך.
שלא מתירא לומר קלנדא
קרי אותן לפני התקופה
(טס.)